

Буцька О.Ю.

Полтавський університет споживчої кооперації України

ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНКИ РОЗРАХУНКІВ З ОДЕРЖАНИХ АВАНСІВ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Оцінка фінансового забезпечення діяльності вищого навчального закладу є однією з основних проблем сьогодення. Характеристика системи фінансового забезпечення діяльності вищих навчальних закладів в Україні дозволяє стверджувати, що основними джерелами фінансування їх діяльності є кошти державного та місцевих бюджетів, кошти юридичних осіб, гранти, освітні кредити, пожертви, кошти населення, доходи від іншої діяльності вищих навчальних закладів. Проте недостатні обсяги фінансування є причиною пошуку додаткових джерел фінансування вищими навчальними закладами, або побудова власної схеми самофінансування через ефективне управління процесами формування, розміщення та використання капіталу.

Не зважаючи на низку негативних тенденцій у фінансуванні вищих навчальних закладів України, необхідно враховувати особливості проведення фінансового аналізу саме вищого навчального закладу. А саме, при дослідженні причин зниження фінансової незалежності вищих навчальних закладів України за даними фінансової звітності при їх нормальному фактичному функціонуванні на ринку освітніх послуг України в цілому та ринку освітніх послуг регіону зокрема, виявлено постійне зростання частки поточних зобов'язань з одержаних авансів у загальній вартості капіталу вищих навчальних закладів, що є складовою їх залученого капіталу.

Відповідно до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку за статтею «Поточні зобов'язання за одержаними авансами» відображається сума авансів, одержаних від інших осіб у рахунок наступних поставок продукції, виконання робіт (послуг). Зобов'язання, обумовлені авансовою оплатою покупцем товарів чи послуг, виникають внаслідок угоди, за якою продавець зобов'язується надати товари чи послуги за визначеними цінами, асортиментом, кількістю та якістю. Умовами договору може передбачатися, що продавець, отримавши певну суму, зобов'язується поставити товари за цінами, що склалися на момент погашення заборгованості. Отже, з плином часу оцінка товарів і послуг може змінитися, але незмінним залишиться обумовлена кількість та якість товару. Оскільки вищий навчальний заклад як суб'єкт господарювання фактично є «продавцем» освітніх послуг, то до даного рядка бухгалтерського балансу включається сума авансів (коштів), сплачених фізичними та юридичними особами на користь вищого навчального

закладу за надання освітніх послуг, підготовку фахівців. Сума одержаних авансів, що перераховуються на розрахунковий рахунок вищого навчального закладу, сплачується переважно два рази на рік на початку кожного семестру. Студент отримує освітню послугу протягом всього періоду навчання. Кінцевий результат, тобто в повній мірі надана освітня послуга у вигляді випуску висококваліфікованого фахівця з дипломом державного зразка, замовник освітньої послуги одержує лише після закінчення повного терміну навчання. Це означає, що поточні зобов'язання з одержаних авансів можуть бути погашені повністю лише після успішного завершення навчання у вищому навчальному закладі. Сума коштів, сплачених фізичними або юридичними особами за підготовку фахівця, спрямовуються на надання саме цієї освітньої послуги, тобто ці кошти мають суто цільову спрямованість. Отримані кошти у вигляді плати за навчання університет використовує на забезпечення студента навчальними лабораторіями, комп'ютерними класами, лекційними та іншими навчальними аудиторіями, придбання навчальної та наукової літератури, персональних комп'ютерів та програмних продуктів, створення інформаційних електронних мереж, та забезпечення постійним користуванням студентами локальною мережею та глобальною мережею Internet, створення і постійне удосконалення навчально-методичного забезпечення самостійної роботи студентів, розвиток соціальної сфери (їдальня, спортивний комплекс, студентський гуртожиток тощо), оплату праці науково-педагогічних працівників та соціальні внески на неї, комунальних послуг тощо.

Отже, кошти, що сплачені у вигляді авансів на початку семестру фізичними і юридичними особами за підготовку фахівця мають строго цільове призначення. Разом з тим за даними бухгалтерського обліку та звітності кошти сплачені за навчання є частиною поточних зобов'язань вищого навчального закладу і визначаються як залучений капітал за IV розділом пасиву балансу «Поточні зобов'язання» (код рядка 540 «Поточні зобов'язання за розрахунками: з одержаних авансів»). У другому розділі пасиву бухгалтерського балансу «Забезпечення наступних витрат і платежів» відповідно до Положення (стандартів) бухгалтерського обліку № 2 «Баланс» у складі забезпечень наступних витрат і платежів відображаються нараховані у звітному періоді майбутні витрати таї платежі (витрати на оплату майбутніх відпусток, гарантійні зобов'язання тощо), величина яких на дату складання балансу може бути визначена тільки шляхом попередніх (прогнозних) оцінок, а також залишки коштів цільового фінансування і цільових надходжень, які отримані з бюджету таї інших джерел. Тобто друга частина даного визначення, а саме віднесення залишків коштів цільового фінансування і цільових надходжень, які отримані з бюджету та інших джерел потребує детального розгляду.

На нашу думку, кошти, що перераховані фізичними або юридичними особами на користь вищого навчального закладу у вигляді авансових внесків для отримання освітніх послуг має суто цільове призначення визначене умовами договору на підготовку фахівців. Враховуючи передбачені умовами договору цілі, напрямки і терміни використання коштів, що надходять від замовника підготовки фахівців, на наш погляд, доцільно розглядати перераховані замовником кошти на оплату навчання як джерело цільового фінансування, що відповідатиме економічній сутності зазначеної частини фінансових ресурсів, які по суті виступають реальним забезпеченням фінансування подальших витрат вищих навчальних закладів з підготовки фахівців. З цією метою доцільно внести зміни до порядку відображення у бухгалтерській звітності розрахунків вищих навчальних закладів за оплату навчання, для чого:

1) вилучити зазначені «Розрахунки з одержаних авансів» з IV розділу пасиву балансу «Поточні зобов'язання»;

2) ввести до II розділу пасиву балансу «Забезпечення наступних витрат і платежів» за кодом рядка 420 «Цільове фінансування» розрахунки з одержаних авансів, розглядаючи їх як залишки коштів цільового фінансування і цільових надходжень, які отримані з інших джерел.

Тому нами запропоновано включати суму коштів з одержаних авансів від фізичних та юридичних осіб за надання вищим навчальним закладом освітніх послуг до цільового фінансування, що в свою чергу значно змінить показники оцінки фінансового стану вищого навчального закладу, оскільки зазначені кошти за діючими методиками розрахунків вважають умовно власним капіталом, що має суто цільове призначення.

Враховуючи запропоноване нами бачення економічної сутності одержаних коштів від фізичних та юридичних осіб, що вони сплатили за навчання пропонуємо всі розрахунки показників фінансового стану вищого навчального закладу проводити двома методами: відповідно до діючої системи бухгалтерського обліку і звітності; та шляхом включення «Розрахунків з одержаних авансів» до другого розділу пасиву балансу «Забезпечення наступних витрат і платежів».

